

Als abonnee kan je dit [+](#) plusartikel lezen.

[+](#) INTERVIEW DANS

Israëlische en Palestijnse danseressen delen het podium in ‘Perzen. Triomf van empathie’: “We zouden elkaar op de scène liever eens echt tackelen”

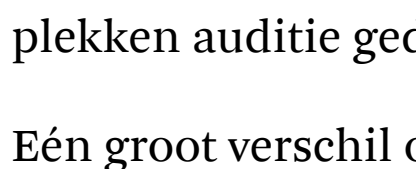

De Israëlische Liah Frank en de Palestijnse Marah Haj Hussein. — © Fred Debrock

Een half jaar na de première nemen Liah Frank en Marah Haj Hussein opnieuw hun rol op in *Perzen. Triomf van empathie*, de voorstelling van Chokri Ben Chikha over mogelijke empathie tussen Israëli en Palestijnen. Alleen is de oorlog intussen zoveel angstaanjagender geworden.

Wouter Hillaert

Vandaag om 03:00

Op zich hebben Frank en Haj Hussein veel gemeen. Beiden werden ze in 1998 geboren op Israëlische grond, beiden verhuisden ze naar Europa om een dansopleiding te volgen. Frank deed dat in Amsterdam en heeft nu de Nederlandse nationaliteit, Haj Hussein studeerde in Antwerpen. Nu wisselen ze er eigen artistiek werk af met dansen bij andere choreografen. “Blijkbaar hebben we zelfs dezelfde dansleraren gehad en voor dezelfde plekken auditie gedaan”, zegt Frank.

Eén groot verschil overschaduwde vandaag alle overeenkomsten: hun afkomst. Frank is Israëlische. In de voorstelling vertelt ze over de zorgeloze jeugd van de kibboets. Ze verontschuldigt zich ook voor haar onwetendheid over de donkere keerzijde daarvan aan Palestijnse kant. “In juni kon dat nog een thema zijn. Toen waren we nog met z’n allen aan het achterhalen wat er precies aan het gebeuren was. Nu is die onwetendheid gepasseerd. Als je nu nog niet weet hoe de vork aan de steel zit, heb je een probleem!”

Haj Hussein is Palestijnse. Ze groeide op in Kafr Yasif, een Arabisch dorp in het noorden van Israël. “Ik ben een van die 2 miljoen Palestijnen die in Israël wonen, maar 99 procent van de mensen die ik hier spreek, weet dat niet. Ze denken dat Israël een puur Joodse staat is. Ik ben opgegroeid binnen het systeem, spreek Hebreeuws, heb me altijd moeten aanpassen om te overleven tussen alle mechanismen van racisme.”

Labels

Ze kenden elkaar niet vóór Chokri Ben Chikha hen vroeg om mee te doen aan zijn actualisering van Aeschylus’ tragedie *De Perzen* in het licht van het Israëlisch-Palestijnse conflict. “Eigenlijk sprak het mij net aan dat er ook een danseres uit Israël zou meedoen”, zegt Haj Hussein. “Dat was dan toch al één iemand extra die de context kende. Tegelijk wist ik ook dat ze geen zioniste zouden vragen.”

Vandaag, bij de herneming van *Perzen. Triomf van empathie*, voel je tussen beide dansers een vertrouwelijke verstandhouding. De rit tot hier is wel één grote rollercoaster geweest. “De eerste repetities waren heel fijn”, herinnert Frank zich. “We keken documentaires, konden ingaan op dingen, er was vertrouwen.” Maar hoe dichterbij de première naderde, hoe minder ruimte er was voor dat gesprek, zo vult Haj Hussein aan. “Door tijdsdruk moesten de diepere emotionele lagen bij iedereen aan de kant. Er ontstonden spanningen.”

Veel heeft te maken met de labels van ‘de Israëlische’ en ‘de Palestijnse’ die beiden willens nillens aangekleefd kregen. “Ik was bereid die rol op te nemen”, zegt Frank. “Ik kan dat loszien van mijn persoonlijke zelf- en wereldbeeld, dat bijna tegengesteld is aan het discours in Israël. Ik vind het juist sterk om vanuit deze rol anders over de situatie te spreken.”

Haj Hussein heeft het er moeilijker mee. “Ik weet hoe labels werken, ik leef er al mijn hele leven onder. Maar hier wou ik niet de verantwoordelijkheid torsen om op scène iets te moeten representeren. Ik ben geen symbool, geen vertegenwoordiger van de Palestijnse zaak. Ik klim niet op een podium om dan als eender welke Palestijn ‘Free Palestine!’ te roepen. Daarvoor ga ik wel naar een protest. Ik ben hier als kunstenaar, niet om alleen ‘ingekrompen’ te worden tot mijn afkomst.”

Wereldvrede

Alleen bleek dat met een dualistisch stuk over Grieken en Perzen, over Israël en Palestina, moeilijk te vermijden. “Dat maakte mijn ontmoeting met Marah extra geladen”, getuigt Frank. “Waar eindigt je personage en begint je persoon, als er in de repetities een conflict ontstaat? Het leek vaak alsof Marah en ik de oplossing voor de oorlog moesten uitstralen. Maar dat jij Palestijns bent, en ik Israëliisch, wil nog niet zeggen dat we ook als mens de hele tijd de wereldvrede moeten opvoeren. Ik vond daar lang moeilijk mijn weg in, tussen onze labels en onze persoonlijkheid.”

© Kurt van der Elst

Vandaag is hun relatie veel meer dan professioneel, vult Haj Hussein aan. “Jij bent een van de weinige Israëli’s met wie ik een vriendschap heb, zelfs al zijn we zo anders opgegroeid. Met andere Israëli’s met wie ik studeerde of danste, heb ik geen contact meer. Wie in de Israëlische ideologie gelooft, zegt dat ik niet besta. Dan kan ik niet één oogje dichtknijpen en alleen focussen op wat we gemeen hebben.” Met Frank voelde voor Haj Hussein zich op een rare manier vertrouwd vanaf hun eerste ontmoetingen. “Dat was de eerste keer in zes jaar dat ik nog eens met iemand Hebreeuws sprak als vriend. Dat is uiteindelijk belangrijker dan wat we samen op scène doen. Daar voelt ons contact wat verloren.”

Vandaag spreken ze alleen nog Engels onder elkaar, op Franks voorstel. “Dat was een blinde vlek bij mij: dat we zo makkelijk in mijn taal communiceren omdat dat de taal van de kolonisator is. Terwijl ik zelf geen Arabisch ken. Als Israëliisch kind kom je wel in contact met niet-Joden, maar dat zijn werklu. Of ze maken hummus. Een Palestijnse vriend of collega, zoals jij nu, dat heb ik nooit gehad!”

Het raakt Frank veel dieper dan ze zelf had verwacht. “Voor mij is deze ontmoeting met Marah het eigenlijke proces van deze voorstelling. Het betekent veel om nu met al die nieuwe inzichten te dealen en eraan te werken. Je zou alleen willen dat die uitwisseling nog meer plaats kreeg in de voorstelling zelf.”

Hopeloosheid

Daar zijn Frank en Haj Hussein het alvast over eens: ze willen vandaag niet gewoon nog eens de voorstelling van juni opvoeren. Daarvoor is de realiteit te veel veranderd. “Het is nog veel angstaanjagender geworden”, aldus Frank. “In maart dachten we nog dat de oorlog tegen de première misschien al gedaan zou zijn. Nu zijn we november en breidt hij alleen maar uit.” Ze verwijst naar de propagandabeelden in de voorstelling, waarop Israëlische soldaten feestelijk bommen afschieten op techno. “Toen konden we die nauwelijks bekijken. Nu lijken ze bijna lieflijk bij wat er echt gebeurt.”

Haj noemt ook de ietwat komische scène over de leider van Hamas. “Vandaag zijn die Hamasleiders vermoord, daar kun je geen grappen meer over maken.” Het volume van alle gruwel is simpelweg te groot geworden, besluit Frank. “In juni hadden we nog de luxe om het over identiteit te hebben. Intussen zijn er zoveel wrede heden gepasseerd dat onze voorstelling al bijna verouderd voelt. En het gaat maar door.”

Haj Hussein is alle hoop kwijtgeraakt, bekend ze. “Ik kon niet geloven dat Israël ook nog eens Zuid-Libanon binnenviel. Dat de wereld toestaat dat er nog een tweede genocide plaatsvindt, alsof de eerste er helemaal niet toe doet! Dan begrijp je dat Arabisch bloed voor het Westen niets waard is. Blijkbaar maakt het geen verschil of er nu 50.000 of 2 miljoen doden vallen. Ik ben geschokt door de onmenselijkheid van deze tijd.”

© Fred Debrock

Slag in het gezicht

Daarover wil Haj Hussein graag meer in discussie gaan op het podium, met alle zes de spelers. “Het blijft allemaal nog erg veilig. Iedereen heeft zijn scène, maar ik had graag nog wat meer scherpere confrontaties gezien tussen ons. Alleen waren we dan wellicht niet samen tot de première geraakt.”

Frank volgt haar. “Ik wens dat we elkaar nu meer kunnen tackelen, maar dan zonder dat de labels weer opduiken. Ik wil een slag in het gezicht krijgen. Vroeger trof me vooral wat er gebeurde op het terrein, nu is het meer de extreme mindset van alles. Wat zegt dat voor de mensheid op langere termijn? Het vervult me met angst. Is er nog een uitweg terug?”

Haj Hussein vindt dat er wel degelijk nog iets te doen valt. “Dit conflict is te groot voor een conclusie, maar je kunt wel persoonlijke daden stellen. Als Palestijnse krijg ik van mensen heel vaak te horen: heftig, oei, amai! Ze zeggen je pijn te voelen en ze volgen de ene lezing over dekolonisering na de andere, maar dan blijken ze nog altijd Coca-Cola te drinken of bij Carrefour te winkelen. Louter bewustzijn over de bezetting is niet genoeg. Het gaat om je levensstijl te veranderen.”

‘Perzen. Triomf van empathie’ van NTGent en Action Zoo Humain speelt van 29 november tot 1 december in NTGent en gaat daarna op reis. Info: www.ntgent.be, www.actionzoohumain.be

Lees ook

[+](#) “Er is iets ongelooflijk schoons aan een zwijgende groep”: dove en horende acteurs voeren klassieker van Tsjechov op >

